

NÉPMŰVELŐK EGYMÁS KÖZÖTT

Székesfehérvár

Ósi, koronázó város, királyok városa. Itt a kövek, romok régmultról, történelemről beszélnek. Város, amely még látta Szent Istvánt, város, amelynek falai között Szent Lászlók, Nagy Lajosok éltek; város, amelynek falai közül szórta szét lelkének gazdagságát a nagy Ottokár püspök.

*

Járom a belvárost. A kövekkel kirakott zegzugos utcák hallgatva pihennek a forró vasárnap délután. A kövek között a fű, a portuláká álmosan hallgatja a csendet, amely ráül a régi házakra, a hatalmas székesegyházra, az egyszerűségében is felemelő városra.

*

Az utcák néptelenek. Ugy járok a néma utcákon, mint egy idevetődött vándor, aki csodálkozva néz körül, csodálja a csendet, amely körülöleli, csodálja a multat, amely némaságában is beszél, csodálja a nyugalmat, amely a lehűzt zsalugáterek mögül kihull az álmos vasárnap délutánba. Szinte elfelejtem, hogy kint a nagyvilágban bombázó repülőök zúgnak a magasban, ágyúk dörögnek, fegyverek ropognak és milliók rohannak előre a vérbe, a halálba...

*

Mennyi szobor! A begyepesített, virágos parkokban emelkednek a magasba. Csodálatos mélyen érző lakosság lakhatja a várost, amely ilyen féltő kegyelettel őrzi a multat s nem sajnál emléket állítani a nemzet nagyjainak, őseinek, hőseinek... A virágok színpompája, amely tarkítja a gondosan nyesett pázsitot, a bokrok, a fenyők, amelyek elszórva gazdagítják a tereket, a fák, amelyek árnyékot adnak a nyár forráságában, a város ízléséről beszélnek, a gondosságról, amellyel védik, gondozzák, ápolják a szépet és a megértésről, amellyel támogatja őket a lakosság nemes, városszépítő, nemzeti multat ápoló munkájukban.

*

A zegzugos utcákon, az óvárosban, a központból szétsugárzó utcákon, a városban szétszóró tereken, a parkokban bámulatos a tisztaság, amely az idegent meglepi. Mintha a nagy Prohászka szelleme lebegne állandóan a város felett és figyelmeztetne mindenkit, kicsit, nagyot, szegényt, gazdagot, hogy az ő városában ne legyen szenny, piszok, csak tisztaság, szépség, amely fölemeli a lelket az Ég felé, a tiszta magasságok felé...

*

Amerre járok, mindenfelé úgy érzem, hogy központban vagyok. Mintha Székesfehérvár szétszórta volna a szívét, hogy ott dobogjon az országszázlónál, Szent István lovasszobránál, a Prohászka-templom körül, a Romkert romjai között. Nincs a városnak egy része sem, ahol ne érezném a multat, ne érezném azt a gondosságot, ahogy azt ápolják. A város minden része fontos, nem lehet kihagyni részleteket, mert akkor úgy érezzük, hogy nem néztünk meg mindent, drága multat, emlékeket, történelmet mellőztünk, amelyek pedig egygyéforrva jelentik Székesfehérvárt.

*

Püspöki palota. Hatalmas, de egyszerű épület, mint Ottokár püspök volt életében. Ilyen a Prohászka templom is. A nagy, szentéletű, újjáépítő püspök sírjától olyan nehéz elszakadni, mert lenyűgöz valami csodálatos érzés: a nagyság, az életszentség, a pirosuló szív együttes érzése.

*

Aki pihenni akar, aki szereti a csendet, aki szeret járni ódon utcákon, aki szereti a multat, az Székesfehérváron mindezt csodálatos együttérzésben találja meg. Az egyetemes magyarság kilencszázéves szellemi örökségét, hivatását, eszményét őrzi ez a város: a szentisváni gondolatot.

Hórvölgyi István

Egy olvasó jegyzeteiből

A karácsonyi termés gazdagságából még egyre tart. Nem fért az egész a karácsonyi asztalra. A magyar írók és kiadók dícséretes buzgalommal küzdenek a háborús tespedtség ellen s az olvasó — természetesen — segíti és ösztökéli őket.

Kilián Zoltán, a rádió egyik legszélesebb látókörű munkatársa *Gépművészek* c. könyvében¹ a film, a rádió s a hangplemez problémáival foglalkozik. Népművelőknek és általában minden művelt embernek egyéni életkérdései merülnek itt fel, mert Kilián Zoltán, a magyar rádióesztétika műfajának megalapítója nemcsak művészi, de világnézeti és kultúrpolitikai nézőpontból is megoldásokat javasol. Bár könyve a kiadvállalat természeténél fogva sajátosan meghatározott irányú, minden magyar haszonnal forgathatja s egyetlen magyar sem engedheti meg magának, hogy ne ismerje.

Az Eckhardt Sándor szerkesztésében megindult „Magyar írók“ c. sorozatban most maga a jeles szerkesztő ad Balassi-életrajtot, míg Sötér István Jókai életét írja meg.² Eckhardt professzor doktori értekezése is Balassival foglalkozott; most egy tudópálya csúcsáról néz vissza — érdemes és eredményes — kezdő lépéseire. A szakember gazdag, intim részletismeretével és az író életét és egész varázsló intuíciójával festi meg talán legbonyolultabb lelkű írónk képét. Sötér is szerencsés kézzel restaurálja s deríti világosabb színekre Jókainak a köztudatban élő, néhány — nem mindig szerencsés s egészben véve mindig hiányos — vonásból álló képmását. A

kis terjedelem ellenére feloldja azt az ellentétet, amely eddig Jókai hivatalos bírálói és olvasóközönsége között kísértett.

„Erdélyi Egyetemes Könyvtár“ címen új olcsó sorozat indul. Izléses, új formájú kötetecskékből használja ki a ponyva divatját s családikul Pitaval-rokonságot emleget, de valódi irodalmat ad. Tabéry Géza Boncza Bertá és Goga Oktávián emléket idézi (*A csucsai kastély*), Raffy Ádám Paracelsus regényes életét írja meg (*A bölcsök köve*), Supka Géza — akinek egyébként most jelent meg *Hösi ének Dzsangár-kánról* c. kal-mük népeposz fordítása is — Báthory Erzsébet bűnperét adja közre, a kutató s az író szerencsés harmóniájú közreműködésével (*Az átkozott asszony*). A nagyváradi Grafika-nyomda szép munkát végzett.

Arany és Tormay Cécile után Kodolányi János is a magyar középkor élesztgetésének azt a szerencsés módját választja, hogy az *ösit* s a *népit* csaknem teljesen egynek veszi. Ezzel a régmúlt alakjai és eseményei meleg és ízes közelségbe kerülnek a mai olvasó lelkéhez. Egészen a maga útján jár, s új regényciklusa, amelynek *Emese álma* lesz a címe, a pogány magyarság belemelegedését az új fészekbe s az új hitbe halatlan léletszerűséggel álmodja újra.³

Dercsényi Dezső a magyar középkor egy szakaszának tudományos megvilágítását végezte el *Nagy Lajos kora* című gyönyörű könyvében. A kiváló műtörténész szemszögéből elevenedik meg a lovagkirály s a mecénás kora, a magyar élet egyik legragyogóbb időszaka. Az Egyetemi Nyomda fényes, minden dícséretet megérdemlő ajándékot adott vele a Könyvbarátoknak s a magyar művészet minden hívének.

H. V.

¹ Szent István Társulat.

² Balassa Bálint; Jókai Mór (Franklin Társulat).

³ Istenek (Atheum).

A Magyar Népművelők Társasága karácsonyi kiadványai:

MAGYAR FARSANG

a műkedvelők kalauza és szindarabok gyűjteménye;

SZÉCHENYI MA IS ÉL!

gyönyörű képeskönyv 60 fillérért.

„FORRÁS“ könyvesbolt, Budapest, Dohány-utca 12. szám.

Felelős szerkesztő: Hankiss János. — Felelős kiadó: Milleker Rezső.